

Τόμος Δ'.
ΑΡΙΘΜ. 21 (93).

Συνδρομή. ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου καὶ 1. Ἰουλίου ἐκάστου ἔτους, ἐξέμνητος μόνον καὶ προπληρωτὴ: Πενταχοῦ φράγκ. χρ. 10 ἢ μάκ. 8.

ΕΤΟΣ Δ.
τῇ 1/13. Νοεμβρίου 1888.

ΟΤΙ Η ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ ΟΥΔΟΛΩΣ ΚΑΘΑΙΡΕΙ ΤΗΝ ΥΒΡΙΝ.*)

Ὁ παραλογισμός ὅτι ἡ μονομαχία καθαίρει τὴν ὑβριν κατέστη καταφανής, ἀφότου οὐδὲς πλέον πιστεύει εἰς τὴν ἐπιφοίτησιν τῆς θείας δίκης μεταξὺ μονομαχοῦντων. Κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ βαπτιζόμενος ἀποδύεται τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ κατὰ ποῖον δόγμα ὁ ἀτίμος ἢ ὁ ὑβριζόμενος μεταβάλλεται δια τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ πυρός εἰς τίμιον ἢ ἀνύβριστον; Απορίας ἄξιον ὅτι, ἐνῷ αἱ σημεριναὶ κοινωναὶ ἐπιμένουν ἐν τῇ πεποιδήσει ὅτι ὁ ἀδίκος εἶνε οὐχ ἥττον ἀτίμος, ἐτι καὶ ἐν μονομαχίᾳ προσ ἀπόδειξιν δῆθεν τοῦ ἐναντίου, πάλιν ὑπάρχουν ἄνθρωποι πρότεινοντες καὶ δεχόμενοι τὴν μονομαχίαν ὡς καθαρτήριον ἀπο πάσης αὐτῶν κηλίδος. Τί πλέον θέλουν ν' ἀποδείξωσι; Ποῖον ἐλπίζουν νὰ ἀπατήσωσιν; Ἡ αὐτοὶ εἶνε παῖδια μωρά, ἢ τὸν κόσμον θεωροῦν ὡς τοιοῦτον. Τὸ ὄνειδος δὲν εἶνε τυφῶν θαλάσσιος ἀποσκεδάζομενος δι' ἑνὸς πυροβολισμοῦ· ὅταν τὸ ὄνειδος ἔχη ὑπόστασιν τινα, ὅλοι τοῦ Διὸς οἱ κεραυνοὶ δὲν το ἀποσκεδάζουν· ὅταν δὲν ἔχη, „καθάριος οὐρανὸς ἀστράπας δὲν φοβεῖται.“ καὶ μόνον „ὅστις ἂν ἔχη μυῖαν εἰς τὸ σκιαδίον τοῦ σκιαζεται.“

Ἡ νομίζουν οἱ μονομαχοῦντες ὅτι ὁ κόσμος δὲν νοεῖ

τί σημαίνει τὸ παράβολον βῆμά των; Φρικτὰ μυωπιάζουν ἂν αὐτοὶ δὲν τὸ εἶδον εἰσέτι καὶ ἔχουν χρεῖαν νὰ τοῖς το εἰπωσι. Σημαίνει ὅτι δὲν ἀνέχονται ν' ἀκούσωσι τὴν ὑβριν προφερομένην, οὐδ' ἂν ὦσιν ἐνοχοὶ αὐτῆς. Προφερομένη δὲν τοῖς εἶνε ἀνεκτή· ἂν ὅμως δὲν ἐπροφέρετο, θὰ ἀνέχοντο τὸ νὰ ὑπάρχωσιν ἐπὶ τοῖς εἰσέτι ἐν τῇ ιδεᾷ τοῦ κόσμου, ἐν ἀγνοίᾳ ἢ ἐν γνώσει αὐτῶν, καὶ δὲν θὰ ἠσθάνοντο τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ βίψωσιν εἰς οὐδένα τὸ χειρόκτιον. Ἦκουσαν προφερόμενον τὸ ὄνειδος των παρ' ἑνὸς ἀθυροστόμου κατὰ προσώπου των, καὶ ἐδαιμονίσθησαν· — Πρέπει τῶρ νὰ σε σκοτώσω ἢ νὰ με σκοτώσῃς, ἔστω καὶ ἂν ὁ θάνατος ἐπισφραγίσῃ, ἀντι τοῦ νὰ καθάρῃ τὴν πρὸς με ὑβριν.

Διότι ἂν μόνοι οἱ τίμιοι καὶ χρηστοὶ ἠγανάκτουν ἀκούοντες ὑβριν τινα, ἰσως ἡ μονομαχία ἐπιστεύετο ὡς ἀπόδειξις τῆς ἀδικίας καὶ τῆς συκοφαντίας· ἀλλ' οἱ ἐνοχοὶ μάλιστα ἐξάπτονται περισσότερον καὶ οργοῦν πρὸς τὸ αἷμα, μωρῶς ἐλπίζοντες ὅτι δι' αὐτοῦ θὰ κατασιγάσωσι τὰς γλώσσας καὶ θὰ ανοικοδομηθῶσιν ἐν ταῖς διανοαῖς· — πλάνη οἰκτρά, ἀφοῦ αἱ γλώσσαι λέγουσιν, αἱ δὲ διανοαὶ μερμηρίζουν καὶ μετα

BENJAMIN APPIEON.

Ο νέος πρόεδρος τῆς ἀμερικανικῆς Συμπολιτείας.

*) Κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ συγγραφέως ἐτηρήσαμεν ἐν τῇ δημοσίευσί τὸ ὀρθογραφικὸν τῆς διατριβῆς. Ἀπὸ τίνος χρόνου ὁ κ. Σκυλίσσης δὲν σημειοῖ τὴν ψιλὴν καὶ τὴν βαρεῖαν, ὡς σημεία περιττά, δηλούμενα ἐκ τῆς ἀπουσίας των.

την οίανδήποτε έκβασιν τῆς μονομαχίας ὅ,τι και πρὶν ἔλεγον και ἐμερμήριζον.

Ἡ Κλυταιμνήστρα δὲν ὑπέφερε ν' ἀκούῃ τας ἀθεμιτουργίας τῆς ἀπο στόματος τῆς Ηλέκτρας. — „Λαλοῦν τα ἔργα σου, ὄχι ἐγώ“ τῇ ἀπεκρίνετο ἡ Ηλέκτρα. „ἐκ τῶν ἔργων γεννῶνται οἱ λόγοι.“

Σὺ τοι λέγεις νιν, οὐκ ἐγώ· συ γὰρ ποιεῖς
τοῦτον· τὰ δ' ἔργα τοὺς λόγους εὐρίσκεται·

Και λοιπόν, ἀφοῦ το κοινον φρόνημα δὲν μετατρέπεται δια μιᾶς ἀνθρωποκτονίας, διατὶ γίνεται ἡ ἀνθρωποκτονία; Δια τοὺς κούφους και χάσκοντας, τοὺς πλεονάζοντας δυστυχῶς ἐν τῇ καλῇ κοινωνίᾳ μᾶλλον ἢ ἐν πάσῃ ὑποδεστέρᾳ, νόας ἐρμαφροδίτους, οἵτινες δὲν ἀξίζουν τὴν θύσιαν μιᾶς ζωῆς, ὄχι χρηστῆς, ἀλλ' οὐδὲ τῆς φχυλοτάτης;

Μήπως λανθάνομαι ὅτι αἱ πλείσται τῶν μονομαχιῶν λαμβάνουν τὴν ἀφορμὴν ἐκ φιλονεικιῶν, οἷα ἡ περὶ ὄνου σκιάς ἐν ταῖς *Ἀβδηρίταις*; Καὶ μήπως ψεύδομαι ὅτι ἐν αὐταῖς οὐδὲν ἄλλο πρόκειται ν' ἀποδειχθῇ, ἢ ὅτι, καθὼς οἱ ἐσχατοὶ τῶν κακοποιῶν, οὕτω και αὐτοὶ οἱ ἔχοντες ἀξιώσεις ἀρίστων δὲν δειλοῦν ἀπέναντι τοῦ θανάτου, ἐστὼ και δια κούφια καρύδια;

— Δὲν ἔξυρεις τι λές! — λέγει αἰφνιδίως ὁ Α.

— Εἶσαι ἓνας ἀνόητος! — ἀποκρίνεται ὁ Β.

— Μα λοιπον εἶσαι ἓνας οὐτιδανός.

— Ἐγὼ οὐτιδανός; Λάβε λοιπόν! . . .

Ἐν βράπισμα, και τὴν ἐπαύριον μονομαχίαν· μάρτυρες, κουμπούρια, σπαθιά, μαχαίρια, ιατροὶ να βράψωσιν ὅ,τι ἀπο καλῶς συνερραμμένου μέλλει εἰς τα καλὰ καθορίμενα να ἐξηλωθῇ. — Μόνον μαμμῆς δὲν ἔχουν οἱ γεννάδαι χρεῖαν ὅπως διωλισθήσωσιν εἰς τὸ σκότος τοῦ τάρταρου, καθὼς ὅτε διωλισθήσαν εἰς τὸ φῶς τῆς ζωῆς.

Ἐδῶ τῶρὰ και ὁ κοινος αὐτος νοῦς ἐκρίνε μεταξὺ τῶν δύο ἀλεκτρυόνων. Ἀν ὁ αὐθαδιάσας μέχρι βράπισματος, ἦτοι ὁ μεταβας ἀπο τῶν λόγων εἰς ἔργα, ἦνε ὁ ῥωμαλεώτερος, ἡδὴ κατεδικασθῇ παμφήφει ὡς σκαιός· και ἀνάνδρος δὲ μάλιστα, καθὼ μεταχειρισθῆς ἀντι λόγου τὴν ῥώμην αὐτοῦ κατ' ἀσθενεστέρου. Καὶ ἄρα τίς ἡ χρεῖα τῶν ὅπλων; Ἡδὴ ἐκεραύνωσε τὸν ἀδικητὴν ὁ ἡδικημένος, μόνον ἀτενίσας πρὸς αὐτὸν ἀταράχως και ἐπειτα στρέψας τὰ νῶτα δια παντός, ὡς πρὸς βάνουσον τῶν τριόδων ὑφ' οὗ συναντηθῆς ἐκακοποιήθῃ. Οἱ τοιοῦτοι φεύγονται ἢ ἐγκαλοῦνται ἐνώπιον δικαστηρίου, ἐπειδὴ ἄλλως θα ἐξισούτο τις ἐξάπαντος μετ' ἑνὸς βαναύσου, μονομαχῶν μετ' αὐτοῦ, ἀν μάλιστα, κατὰ τὸ σῆθηδες και κωμικώτατον, συνδιηλλάττοντο ἐπειτα ἀμφότεροι, μὴ ἀποβάσης θανάσιμου τῆς μονομαχίας, και bras dessus, bras dessous ἀπῆρχοντο να συνεστιασθῶσι — μακαρόνια ἰσως, ὡς συμβολικὰ μακροθυμίας.

Ἀλλ' ἀν ὁ ἀσθενέστερος ἐτόλμησε πρῶτος να ἐπιτεθῇ; — Αἱ! τότε ὁ ῥωμαλεώτερος, καίτοι δυνάμενος ν' ἀντικαταφέρῃ εἰς ἀμοιβὴν τοῦ βράπισματος ἓνα γρόνθον κοκκαλοθραύστην, γελαῖ οἰκτεῖρων τὸ μαιρακιδῶδες θράσος. Οὕτω τούλαχιστον ὁ μολοσσος ἀτρεμεῖ πρὸς τὸ κυνάριον τὸ περὶ αὐτὸν ὕλακτοῦν ἢ και δακνάζον τὸν πόδα του. Τὴν ευγενῆ σεμνοπρέπειαν ταύτην τοῦ ζώου θέλομεν να μὴ ἔχη ὁ ἀνθρώπος;

Περὶ δὲ τῶν ἰσοπαλῶν, οὗτοι, ἀν καταδεχθῶσι να ἐλθῶσιν ἐκεῖ ἀμέσως εἰς συμπλοκὴν, ἰδοὺ ἐμονομάχησαν· ἀλλ' αἰετοπε ἐπαινετώτερος θα ἦνε ὁ μηδόλως ταραττόμενος ἀπέναντι ἀνθρώπου δεστικ, λιποτάκτης τοῦ λόγου, κατέφυγεν εἰς τῶν ἀλόγων τα ἐγχειρήματα.

Ἐν γένει, ἐπὶ μονομαχιῶν, ὁ κατερχόμενος εἰς τὴν δύναμιν τῶν χειρῶν ἢ τὴν αλογίαν τῶν ὅπλων ἡδὴ ἀπέδειξεν ὅτι και ἡττήθη εἰς τοὺς λόγους, και ἐφοβήθη να προκαλέσῃ τὸν ἐναντίον του εἰς ἐξηγήσεις ἐνώπιον κριτηρίου, τουτέστιν ἐνώπιον τῆς κοινωνίας.

Γινώσκω ὅτι οὕτω πῶς κρίνων ἐκλαμβάνομαι ὑπὸ τῶν διασωτῶν τῆς δι' ὅπλων μονομαχίας ὡς ἐρχόμενος ἐκ τῶν ἀντιπῶδων. Τοὺς ἀκούω να μ' ἐρωτῶσιν, — Et le point d'honneur donc?

Αἱ ἔχομεν τα γαλλικά· πάλιν τα γαλλικά· τα γαλλαίζικα, καθὼς ἔλεγεν ἐπὶ τὸ οἰκωρότερον, μακαρία του ἡ μνήμη, ὁ ἐμβριθῆς συγγραφεὺς τοῦ „Le turban et la tiare“ Κυριακος ὁ Λαμπρύλος. Αὐτὰ τα γαλλαίζικα μᾶς ἐφοίντωσαν τὸν νοῦν. Le point d'honneur! Ὁ δεῖνα και ὁ δεῖνα, στρατηγοί, βουλευταί, γερουσιασταί, ὑπουργοὶ μονομαχοῦν ἐν Γαλλίᾳ προφρόνως, τῶρὰ δὲ συ ἐρχεσαι να φέξης και τοὺς τοιοῦτους ἀνδρας ὡς κακῶς πράττοντας;

Πῶς ὄχι; ἀφοῦ και αὐτοὶ οἱ Γάλλοι καταρῶνται τὸ ἐν λόγῳ ἐθιμὸν τῶν ὡς κληρονομίαν βαρβάρων καιρῶν, ἀχθόμενοι ὅτι δὲν δύνανται πλέον να τὸ ἀποφύγῳσιν, ἐπειδὴ ἐβάλε, δυστυχῶς, εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν ῥίζας βαθείας και ὡς αἱ τοῦ καρκίνου ἀναποσπάστους. Σημειωτέον δὲ ὅτι οἱ Γάλλοι δὲν τὸ θέλουν ὡς ἰδικόν των. Ἐγὼ ὑπ' ὅψιν πρόσφατον σύγγραμμα γαλλικόν, ἐνθα ἀναγινώσκω ἐπὶ τοῦ προκειμένου ταδε· „Ἐκ τῶν ολεθριωτάτων ἐθιμῶν ἅτινα ὁ γερμανισμός ἐνεκέντρισε εἰς ἡμᾶς εἶνε τὸ τῆς μονομαχίας, ἐθιμον πολλῶ μᾶλλον ολεθριον και οἰκτρὸν, ἐπειδὴ ἐκράτησε μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ἐνῶ πᾶν ἄλλο τιμαριωτικὸν προ πολλοῦ ἡδὴ περιήλθεν εἰς λήθη.“*)

Τί δὲν ἔκαμον οἱ κατὰ καιροὺς βασιλεῖς τῆς Γαλλίας ὅπως ἐκρίζωσωσι τὸ παράλογον ἐθιμον! Προέβησαν μέχρι τοῦ ν' ἀπαγγεῖλωσι και θάνατον κατὰ τῶν μονομαχοῦντων και τῶν μαρτύρων τῶν αὐτῶν· μέχρι δὲ και σήμερον οἱ νόμοι καταγινώσκουν εἰς τοὺς μονομαχοῦντας ποινάς, ἀλλ' ἐπὶ ματαίῳ· ἐνῶ, και μόνον ὅταν μάθῃ τις πόθεν τὸ ἐξάμβλωμα τοῦτο παρήλθῃ, βλέπει ὅτι δὲν ὑπάρχει πλέον ὁ λόγος δι' ὃν ἐξετρώθη, και ἰδοὺ ἐν συντόμῳ ἡ ἱστορία του.

Ὅτε οἱ βόρειοι τῆς Εὐρώπης λαοὶ ἡσπασθήσαν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν, ἐξήγουν ὡς μοιραῖον πᾶν ὅ,τι συνέβαινε εἰς τὸν ἀνθρώπον, καθὼς και οἱ μωαμεθανοὶ ἀκολούθως· και λοιπον ἐδοξεν εἰς αὐτοὺς, ὅτι ὁ δάκτυλος τῆς θείας προνοίας ἐνεφανίζετο ἐν ταῖς περιπετεῖαις τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, και ἐπομένως ὅτι ἀδύνατον ἦτο ν' ἀνεχθῇ ὁ Θεὸς ἐν τῇ δικαιοσύνῃ του τὴν ἀπώλειαν τοῦ ἀδικηθέντος. Ἐξεδηλοῦτο δὲ ἡ θεία νέμεσις δια τοῦ σιδήρου ἢ τοῦ πυρός, δια τοῦ ὕδατος ἢ τοῦ ἀναγελυμένου μολύβδου, δια τοῦ σταυροῦ ἢ παντός ἄλλου στρεβλωτηρίου οργάνου. Ἐντεῦθεν ἡ δικαστικὴ λεγομένη μονομαχία (duel judiciaire) τελομένη κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον.

Ὁ τόπος ἐνθα ἐπρόκειτο να γίνῃ περιωρίζετο ὑπὸ σχοινίων, ἅτινα εἰς οὐδένα ἐπετρέπετο να ὑπερβῇ. Παρὰ τὸ περίφραγμα τοῦτο ἡγείρετο ἡ πυρά, ἡ ἀγχόνη, ὅπου ἐμέλλε να καῖ ἢ να κρεμασθῇ ὁ ἡττηθῆσόμενος. Ἐκεῖ πλησίον ἐτίθεντο και δύο ἐδρανα μελανείμενα ὅπου ἐκάθηντο οἱ μονομαχῆσοντες διαρκούντων τῶν προομιῶν τῆς μάχης· ἦσαν δὲ τα προοίμια ταῦτα διδασκαίαι και ἱεροτελεστία. Οἱ ἀθλη-

*) Le duel fut une des plus fatales inoculations du germanisme, d'autant plus fatale, d'autant plus malheureuse, qu'elle a subsisté jusqu'à nos jours, tandis que toutes les autres coutumes féodales sont depuis longtemps oubliées. Ch. Yriarte.

ται ὡμυον ἐπὶ τοῦ Ευαγγελίου ὅτι δὲν ἔφερον ἐπάνω των οὔτε μάγεια, οὔτε βασκάνια, οὔτε φίλτρα κτλ. καὶ τοῦτο ἐνῶ προηγουμένως εἰνέτο λεπτομερὲς ἐρευνα εἰς τὰ φορέματα καὶ τὸ σῶμά των. Ὡσαύτως ἐξητάζοντο καὶ τὰ ὅπλα των, μετρούμενα μὴ ἦσαν ἀνίστα, καὶ μετὰ ταῦτα ἐδίδετο τὸ σύνθημα τῆς ἐνάρξεως ὑπο ἀξιωματικοῦ, ἐκφωνοῦντος „Ἀφετε τοὺς ἀγαθοὺς ἀθλητάς νὰ προβῶσι.“

Ἦτο ῥητῶς ἀπηγορευμένον εἰς τοὺς περιστωτάς, ἐπὶ ποιναῖς αὐστηραῖς, τὸ νὰ ὁμιλήσωσιν ἢ νὰ βήξωσιν ἢ νὰ πτύσωσιν ἢ νὰ πταρμισθῶσιν ἢ ὅτιδῆποτε δυνάμενον νὰ ἀνγκόψῃ τοὺς μονομάχους· ὥστε ἡ δικαστικὴ μονομαχία ἐθεωρεῖτο ὡς πειστήριος ἐνώπιον κριτηρίου ἀποδείξις· αὐτόχρημα φώρασις τοῦ ἐνόχου. Ὁ κατηγοροὺς ἐρριπτε χάμαι πρὸς τὸν κατηγορούμενον τὸ χειρῆκτιόν του ἢ ὅτι ἄλλο, ὡς ἐνέχυρον ἢ ὡς πίστωμα τῆς προκλήσεώς του, καὶ ἀποῦ ὁ κατηγορούμενος ἐκύπτε καὶ τὸ ἀνελάμβανεν ἡ μάχη καθίστατο ἀναπόφευκτος.

Τὸ παράδοξον εἶνε ὅτι καὶ ἡ Ἐκκλησία εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνας ἀνέχετο τὸ ἀπάνθρωπον ἐθιμον, ἐπὶ μακροὺς δὲ αἰῶνας τὴν ὑπῆρχε παρα τοῖς ἐτι βαρβάρους λαοῖς ἐκεῖνοις πεποιδήσεις περὶ τῆς ἐπιφοιτήσεως τῆς θείας δίκης ἐν ταῖς μονομαχίαις, ὥστε κατήρχοντο εἰς τὴν παλαιστράν καὶ οἱ κληρικοί· ὅτε δὲ ἀπηγορεύθη δια νόμου εἰς τοὺτους τὸ νὰ μαιίνωνται δι' αἵματος, ἄτε ἱερωμένοι, ἀντικαθίστων ἄλλους ἀθλητάς ὡς ἀντιπροσώπους των, τοὺς champions καλουμένους, ἦτοι προμάχους ἢ ἀλεξήτορας. Ἦσαν δὲ οἱ ἀλεξήτορες οὗτοι ἄνδρες βάραθροι, παλαισταὶ ἐξ επαγγέλματος, μαιφῶνοι, φαυλόβιοι τοῦ σχοινοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ, τὸ δὴ λεγόμενον, — καὶ ἐκ τῶν τοιούτων εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέγῃ πᾶσα γυνὴ καὶ πᾶς ἀνὴρ ἢ γέρον, κληρικός ἢ δικαστής, ὡς ὑπέρμαχον ἢ συνήγορόν του, ἀποφύκαλον. Καὶ ὑπομονὴ ἀν' αὐτὰ τὰ ὑποκείμενα ἀνελάμβανον τὰς ξένας ἐρίδας ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, ἀλλ' ὅχι· ἐμάχοντο ἀντιμισθοῦ.

Ἦσαν δ' οὐχ ἦττον ἀξιοπεριεργοὶ καὶ αἱ μετὰ αὐτοὺς ἀλεξήτορων μονομαχίαι. Εἰσῆρχοντο ἀμφότεροι οἱ ἀντίπαλοι ἀπὸ πρῶτας εἰς τὸ στάδιον (en lice), ἔχοντες τὴν κόμην καλῶς κουρευμένην, καὶ συνοδευόμενοι ἕκαστος ὑπὸ τοῦ πάτρωνός του (son parrain)· καὶ πρῶτον διεμαρτύροντο ὅτι εἶχον τὸ δίκαιον ὑπὲρ αὐτῶν· βαθμυθὸν δὲ, ὅπως θυμωθῶσι καὶ ἐξερεθισθῶσι, προέβαινον εἰς τὴν διαπασῶν τῶν ἐσχάτων ὕβρεων, ἕως οὗ συνεπλέκοντο. Τοῦ ἡττηθέντος ἀπεκόπτετο ἐπεῖτα ἡ δεξιὰ χεὶρ, ἢ καὶ αὐτὸς ἀπηγχονίζετο κατὰ τὸν ποινικὸν νόμον· ἀλλ' ὅμως καὶ ὁ νικητὴς ἐδυσφημεῖτο πάντοτε καθὼς ὁ ἡττηθείς, διότι ὁ κόσμος ἐβδελύττετο ἀμφοτέρους, καθὼς σήμερον τοὺς δημίους· ἐνῶ, τούναντίον, τοὺς ἀνευ χρηματικῆς ἀντιμισθίας ὑπερμαχοῦντας τοῦ ἀσθενοῦς, τοῦ ἀνήλικος, τοῦ γέροντος καὶ τῆς γυναίκος ἐτίμα τὰ μέγιστα ὡς ἱππῶτας ἀξιαγάστους κτλ., ἐξ οὗ καὶ ὁ ἱπποτισμός, ὅστις ὅμως ἐκτραπεί εἰς γυναικαρέσκειαν καὶ κομψασμόν, καὶ διακωμωδηθεὶς ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Δον Κιχώτου, ἐπέσε τέλος ὑπὸ τὸν κοινὸν γέλωτα. Ἀλλὰ καὶ ἡττώμενοι οἱ ἱπποτικῶς μονομαχοῦντες εἰς οὐδεμίαν ὑπέκειντο τιμωρίαν, ἐπειδὴ τῶν μισθωτῶν αἱ ῥηθείσαι αὐστηραὶ ποιναὶ ἐκρίνοντο ὡς ἐπ' ἀνάγκης, μόνον ὅπως αὐτοὶ μὴ προδίδωσι τὸν πάτρωνά των, δωροδοκούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐναντίου του.

Τοιαῦται αἱ τῆς μονομαχίας ἀρχαί. Ὑφίστανται αὗται σήμερον; Πιστεύει τις σήμερον εἰς τὴν ἐπιφοιτήσιν τῆς θείας δίκης μετὰ μονομαχοῦντων; Σήμερον; . . . ἐγὼ πολὺ φοβῶμαι μὴ οἱ μονομαχοῦντες σήμερον δὲν πιστεύουν οὐδ' εἰς

τὴν ὑπαρξίν ἑνὸς Θεοῦ. Ὅπωςδῆποτε, θα ἦτο φαινόμενον κατὰ τὰς δυσμας τοῦ ἸΘ' αἰῶνος ἄνθρωπος πιστεύων εἰς τὸ θεοκριτικὸν τῆς μονομαχίας.

Καὶ ἄρα, ἀποῦ ἐπαύσαμεν εἰς τοῦτο πιστεύοντες, καὶ ἀποῦ, ὅπωςδῆποτε ἀν' ἀποβῇ ἡ μονομαχία, ἡ περὶ ἐκάστου τῶν μονομαχησάντων ιδέα τῆς παρ' ἡμῖν κοινωνίας δὲν μεταβάλλεται, τί μένει; Κομψαστικὴ τις ἐπιδείξις ἀληθῶς κενή, καί, ὡς τοιαύτη, ἀνοίκειος εἰς σπουδαίους ἀνθρώπους. Τοῦτο συναισθάνονται ὅλοι, καὶ προτείνοντες καὶ δεχόμενοι. Συναισθάνονται ὅτι πρόκειται ἁπλῶς περὶ κινδυνώδους τινος ολισθημάτος, ἐφ' οὗ ὅταν εὐρεθῇ τις δὲν καταδέχεται πλέον νὰ τείνῃ τὴν χεῖρα ὅπως κρατηθῇ. Παρ' ἡμῖν δὲ, πρὸς οὐς ἕως χθὲς τὸ ἐν λόγῳ ἐθιμον ὑπῆρχε πάντῃ οὐνεῖον, πάντῃ ξένον, εἶνε αὐτόχρημα πιθηκισμός, ὃν ὠφελεῖ πᾶς ἄνθρωπος, σεβόμενος τὰ πατρώα καὶ ἑαυτόν, ν' ἀποφεύγῃ, ὡς ἀποφεύγομεν σήμερον τὴν ἀμπελοτρῶγα (Phylloxera), καὶ νὰ κατὰπολεμῇ ὡς βροτολογιόν τινα νόσον.

Καὶ ταύτην λοιπὸν τὴν νόσον θέλουν νὰ ἐγκεντρίσωσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ κοῦφα πνεύματα, ἐνῶ μέχρι τῆς ἀνορθώσεως ἡμῶν ὡς ἔθνοὺς ἡμεῖς ὅλως καθαρὸι καὶ ἀπηλλαγμένοι αὐτῆς; Ὁ βοή τῆς μοίρας μας! Ἐξελεγχόμεθα ὡς ὁ πιθηκωτάτος τῶν λαῶν τῆς ὑψηλότητος· εἰς τὰ χεῖριστα τοῦ ευρωπαϊσμοῦ ἀσμενέστατοι, φυγαίχμαί δὲ πρὸ τῶν αὐτοῦ ἀρετῶν, τῶν δυσχερῶν ἐν τῇ πράξει.

Συνήθως δικαιολογοῦνται μόνον οἱ στρατιωτικοί, ὡς ἠναγκασμένοι ἐν τῇ σταδίῳ των νὰ μὴ ἀποφεύγωσι τὸν πειρασμὸν τῆς μονομαχίας. Ἀλλὰ διατὶ παρα τοῖς Ἀγγλοῖς δὲν συμβαίνουν μονομαχίαι, οὔτε μετὰ στρατιωτικῶν; Ἀν' δίδεται δὲ εἰς ἕκαστον ἔθνος νὰ ἔχῃ ἰδίαν ἐθίμην καὶ ἰδίον τρόπον τοῦ κρίνειν τὰ πράγματα, μήπως οἱ Ἕλληνες εἰμεθα Γάλλοι ἢ Γερμανοὶ κληρονομήσαντες τὸ μονομαχεῖον ἐκ παραδόσεως; Μὴ δὲν πρέπει νὰ ἔχωμεν ἰδίαν ἐθίμην καὶ ἰδίον τρόπον κρίσεως καὶ ἡμεῖς; Εἰς ἡμᾶς δὲν λείπουν παραδείγματα, ἀρχαῖά τε καὶ νεώτερα στρατιωτικῶν περιδῶν μὴ ἐλθόντων εἰς μονομαχίαν διὰ προσωπικοὺς λόγους. Παραλείπω τὰ ἀρχαῖα, τὸν Ἀχιλλέα καθυβρισθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ ὀρμηθέντα μετὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὑπὸ τοῦ θυμοῦ ν' ἀνασπᾷ ἀπὸ τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος, ἀλλὰ κρατηθέντα ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς, τοῦτέστιν ὑπὸ τῆς συνέσεως, καὶ ἀρκεσθέντα εἰς ὕβρεις ἀντι ὕβρεων. Ἀπεχώρησεν ἐπεῖτα κεχολωμένος εἰς τὴν σκηνὴν του, ὅπου κατέπτε τὴν χολήν, καὶ δὲν ἐστείλεν εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα, Ἀχιλλεὺς αὐτός, οὔτε μάρτυρας, οὔτε χειρόκτια. Παρατρέχω δὲ καὶ τὸ πασίγνωστον λόγιον τοῦ Θεμιστοκλέους πρὸς τὸν Ευρυβιάδην ἐγειράντα κατ' αὐτοῦ τὴν ῥάβδον, — Δεῖρέ με, ἀλλὰ θέλησε καὶ νὰ με ἀκούσῃ. „Πάταξον μὲν, ἀκούσον δέ.“

Ἦσαν ἢ δὲν ἦσαν στρατιωτικοὶ ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες;

Μία ζωὴ γενναίου καὶ φιλοτιμοῦ στρατιωτικοῦ εἶνε πολυτιμωτάτη ἐνίοτε. Ἡ τοῦ δυστυχοῦς Βούρβαχ, τοῦ πρότινων ἐτῶν ἀδίκως καὶ παραλόγως ἐξαπλωθέντος εἰς τὸ χῶμα λόγῳ μονομαχίας, τοιαύτη ἐλέγετο οὔσα. Ὑπῆγε καὶ τὴν κατέστρεψεν οἷός τις βλάξ. Τίς οἶδεν, ἀν' ἐκεῖνος ἐζῆ καὶ ἐτύγγανεν ἐκ τῶν εἰς Κούτρην, τίς οἶδεν ἀν' ἐκεῖ θα συνέβαινε ὅτι οἰκτρον εἶχε συμβῇ; Δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι πολλοὶ τῶν ἐκεῖ ἀτιμασάντων τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα εἶνε ἐκ τῶν ευθύνων ἐκεῖνων οἵτινες ἀκρατήτως θα ἐμονομάχουν χάριν ψευδοφιλοτιμίας τινος προσβληθείσης ἐπὶ δωματίων ἢ καφεψείων, ἐνῶ οἱ ἡρώικοι πρόμαχοι καὶ πρωταθληταὶ τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος, ἀκούοντες πρότασιν μονομαχίας, ὑπερφρόνως δ' ἀπεκρίνοντο εἰς τὸν προτείνοντα, — Ἄγε νὰ χαθῇς, παληοσαράβαλο!

Ιδου λοιπον και οι νεώτεροι ἡμῶν υπογραμμοί.

“Ὡστε ἔχομεν και πρέπει να ἔχομεν και ἡμεῖς ὡς ἔθνος ἴδια παραδείγματα και ἰδίας κρίσεις περὶ τούτου η ἐκείνου τοῦ πράγματος· ἀφοῦ δε ἡ καθ’ ἡμᾶς κοινωνία ἀποστρέφεται και ἀποδοκιμάζει, εὐτυχῶς, μέχρι σήμερον ὅτι ἡ γαλλικὴ και εἰ τις ἄλλη επιβάλλουν και επιδοκιμάζουν, καθὼς οἱ Γάλλοι και ἀκόντες ὑπείκουν εἰς τὴν πρόληψιν τῆς κοινωνίας τῶν, οὕτω και οἱ παρ’ ἡμῶν ζηλεύοντες τὰ αλλότρια ἀνεξαίρετως, οφείλουν και ἀκόντες να μὴ παρεκκλίνωσιν ἀπο τῶν δαγμάτων τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας, ὅτι — „Καθάριος οὐράνος· ἀστράπας δὲν φοβεῖται“, και „Ὅστις ἀν ἔχῃ μυῖαν εἰς τὸ σκιάδι, αὐτὸς σκιάζεται.“

Και δύναται ἄρα γε να ονομασθῇ μονομαχία ἡ μετα πυροβόλων ὀπλῶν ἀντίκρισις δύο ὑπεναντίων; Τί δηλοῖ μονομαχία; Μάχομαι μόνος πρὸς μόνον. Ἀλλ’ ἵνα εἶπω ὅτι μάχομαι, χρειά να κατέλθῃ εἰς ἀγῶνα. Μάχεται ἀληθῶς ὁ συνάπτων μετα τοῦ ὑπεναντίου μάχην δια τῶν χειρῶν, δια βάρβδου, δι’ ἀκοντίου, δια λόγχης, μαχαίρας, ξίφους η σπάθης. Πόδες, χεῖρες, κεφαλὴ, αἷμα, νεῦρα, χολή, ὅμματα, πάντα ταῦτα ἐμβαίνουν εἰς κίνησιν. Τότε καθίπταται ἡ ἑνω· μεταξὺ αὐτῶν και εφορεύει βλοσυρὰ και δεινὴ. Οφθαλμοφάγως ἐκεῖ ἕκαστος βλέπει αὐτὴν ὥντως ἀπλετον· — ἐδῶ ἀρμόζει ἡ λέξις ἀπλετος, — δηλαδὴ ἀπλησίαστον, δια το φοβερον και φρικῶδες τοῦ θεάματος. Ἀλλὰ μάχεται ἄρα

γε και ὁ τοποθετούμενος εἰς ἀπόστασιν ἀπο τοῦ ὑπεναντίου οἷος τις πάσσαλος τηλεγραφικός, και τοὺς μὲν πόδας, το σώμα και τὴν κεφαλὴν αὐτὴν ἔχει εἰς ἀκινήσιαν, μόνην δε τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐκτείνει ἐν ηρεμίᾳ φέρουσαν πυροβόλον τι ὄργανον, οὗτινος πρόκειται να κινηθῇ το σκανδάληθρον ἐν στιγμῇ τίνι προσυμφωνημένη κατὰ ἀνθρώπου ηρεμοῦντος; Τοιούτῳ τρόπῳ ἀπόλλυται και αὐτὸς ὁ τῆς μάχης αὐθεντικός χαρακτήρ. Ὅση ἡ ἀταραξία τῶν βρενθυομένων ἐν αὐτῇ ὑπεναντίων, τόσην ἐξελέγχει ωμότητα και βαρβαρότητα. Διότι λείπει, διότι δὲν τελεταρχεῖ ἡ ἑνω· πᾶσα δε ἀνθρωποκτονία τελουμένη ἐν ἀπουσίᾳ τῆς ἀδελφῆς ταύτης τοῦ Ἀρεως, λέγεται μαιφονία και ὄχι μάχη, ὄχι μονομαχία. Τοῦτο και ὁ κοινότατος νοῦς καταλαμβάνει.

Ὅπως ἡ ἄλλως, δὲν καθαίρει παρ’ ἡμῶν ἡ μονομαχία τὴν ὕβριν· τόσον ἀρκεῖ· ὄχι δε μόνον δὲν τὴν καθαίρει, ἀλλὰ και το να φέρη τις, Ἑλλήν ὦν, οὐλὴν ἐκ μονομαχίας εἶνε στίγμα δηλωτικόν, ἀν ὄχι αὐτῆς ἐξελεγχθείσης, ἀλλὰ κινδυνώδους χαρακτήρος η, τοῦλάχιστον, κουφονοίας· — ἐκτος ἀν προσκλήθῃ ὑπ’ ἀλλοτρίου ἐν ξένῃ κοινωνίᾳ, και το ἐπαθε γένόμενος ἐκὼν ἀκὼν θυμὰ τῶν ἐκείνης προλήψεων. Ἐκεῖ, ἀνυπέρθετος ἡ ἀνάγκη· ἐκεῖ πρόκειται πλέον, ὄχι ἀπλῶς περὶ προσωπικῆς, ἀλλὰ περὶ ἐθνικῆς φιλοτιμίας. Τότε, μάλιστα.

Μάλιστα, ἀλλὰ μόνον τότε.

Ι. ΙΣΙΔΩΡΙΔΗΣ ΣΚΥΛΙΣΣΗΣ.

ΑΙ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΕΟΡΤΑΙ

ὑπὸ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΠΑΓΑΝΕΛΗ.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 21. Ὀκτωβρίου 1888.

Διπλὴν ἐορτάσαμεν ἄρτι οἱ ἀπανταχοῦ Ἕλληνες ἐορτήν. Εἰς τὸν ἐθνικὸν βίον ἀνάγονται ἀμφότεραι. Ἀλλ’ ἡ μὲν εὐοιόνως περιστράφη ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν πολιτικὸν βίον, ἡ δὲ αἰσιῶς ἐξετυλίχθη περὶ τὴν παραγωγικὴν και τὴν βιομηχανικὴν κίνησιν τῆς χώρας, ἥς τὴν εὐέλπιδά Ἡώ, ἐπ’ αἰσίοις αὐγάζουσαν, ἐχαιρετίσαμεν ἐν τῇ ἐνάρξει τῆς Δ. Ὀλυμπιάδος και τῆς Ὀλυμπιακῆς ἑκθέσεως. Ἡ χρονογραφία, ἡ ἱστορία, ὁ ἡμερήσιος πολιτικὸς τύπος και ὁ ἄλλος περιοδικός, ὁρμώμενος ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας τῆς εἰς σπενταετοῦς βασιλείας τοῦ ἡγεμόνος, θὰ ἐρευνήσῃ, ἐλπίζω, μετ’ εὐσυνειδήτου μελέτης και διηκριβωμένης προσοχῆς, τὰ κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα καθ’ ὃ, διὰ παντοίων περιστάσεων διεληθούσα, εἰσηλθὲν ἡ Ἑλλάς, ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Γεωργίου, εἰς ὠρισμένον ἤδη στάδιον, ὅπερ, παρὰ πᾶσας τὰς τυχόν ἐλλείψεις αὐτοῦ, ὁμολογεῖται ὁμῶς ἀγαθόν. Ἐμβριθῆς ἐρευνὰ τοῦ τετάρτου τοῦ αἰῶνος, ὅπερ διήλθεν ἀφ’ ἡμῶν, πιθανώτατα θὰ καταλήξῃ εἰς συμπέρασμα εὐμενὲς ὑπὲρ τοῦ Γεωργίου. Ἐὰν δὲν ἐγένετο αὐτὸ ἦτο ἴσως δυνατόν να γίνη, ἐπετεύχθησαν ὁμῶς μεγάλα και θετικὰ ὠφελήματα, ἀντικρὺς δὲ παραλογισμὸς θὰ ἦτο, και ἄρνησις στοιχειώδους δικαιοσύνης, ἀν μὴ ἐκηρύσσεται ὅτι, εἰς τὴν ἐπίτευξιν τῶν ὠφελειῶν αἱ ἰδίας θυσίαι παρσεκεύασαν ὁ τύπος, εἰργάσθη, και εἰργάσθη ἐκθύμως, διὰ τῶν κραταιῶν αὐτοῦ σχέσεων, ὁ ὀξυνοῦσάτος ἐστεμμένος ἡγέτης τοῦ Πανελληνίου. Νεανίσκον μόλις, οὐδὲ κἂν τῆς πρώτης νεότητος τοὺς ἰούλους ἔχοντα εἰς τὴν μορφήν, ἐδέχθημεν αὐτὸν οἱ ἐνδουσιῶντες και ἀποκαρτεροῦντες Ἕλληνες. Αἱ μεγάλα παραδόσεις τῆς ἀρχαίας Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας δὲν ἴσχυσαν οὐδὲ κατὰ τὴν μεταπολίτευσιν τοῦ 62, ὅπως δὲν εἶχον ἰσχύσει οὐδὲ κατὰ

τὴν μεγάλην ἐπανάστασιν, να ἀποσβέσωσιν ἀπὸ τῆς καρδίας τοῦ λαοῦ τὸ γόητρον τῆς βασιλείας, ὅπερ ἐθαλλε καλλιεργούμενον ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως ἱσως τοῦ καταλυθέντος Κράτους, ἱσως ἐκ τῆς συνειδήσεως τῆς συμφορῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ προκοπῆς τῆς χώρας, ὡς αὕτη ἀντελαμβάνετο ὑπὸ τοῦ δημοκρατικοῦ ἐκείνου λαοῦ, ἱσως ἐξ ἄλλου τινὸς λόγου. Θυελλώδεις ὑπῆρξαν τοῦ νέου ἡγεμόνος αἱ ἀπαρχαί. Ἐπέστησαν στιγμαὶ καθ’ αἷς ἐνομίσασμεν ὅτι ὁ ἀρτιπαγῆς θρόνος ἐκινδύνευε να διαλυθῇ. Καίτοι καταχειμαζομένη ἐν τούτοις ἡ χώρα νήτύχησε να διαπλευσῇ, σχεδὸν ἀκινδύνως, τὰς δεινὰς τοῦ κομματισμοῦ και τῆς πολιτικῆς Συμπληγάδας, και ἤδη, ὑπὸ οὐριον πνεῦμα ὁρῶσα κολπούμενα τὰ ἱστία αὐτῆς, σχίζει τὸ πέλαγος τοῦ πολιτικοῦ βίου εὐελπὶς και ἐγκαρτεροῦσα. Ἡ Πρόνοια γνωρίζει ἐὰν ἡ πατρις ἡμῶν θὰ φθάσῃ ποτὲ και πότε εἰς τὸν λιμένα ὅστις εἶναι τῶν ἐθνῶν ὁ σκοπός. Ἀλλ’ ὅταν διὰ τύχης και συμπτώσεως θαυμασίας σωθῇ τις ἀπὸ τὰς κυματοπληγὰς πέτρας, τὰς κυανᾶς και ἐπιφόβους Συμπληγάδας, ἱσως ἐπιτρέπεται να ἐλπίζῃ ὅτι θὰ δρέψῃ ταχέως τὸ χρυσοῦν δέρας, τὸ δέρας τοῦτο τῆς εὐνομίας, τῆς τάξεως, τῆς ἐλευθερίας, τῆς Ἐθνικῆς ἀναπτύξεως ἐν παντί, τῆς ἐμπορίας, τῆς δόξης και τῆς ἀκμῆς

Ἡ ἐνάρξις τῆς ἐκθέσεως, ὑφ’ αἱς ἐτελέσθη περιστάσεις, και μὲ τὰ ἐξαγόμενα αὐτὰ ἐδωκεν, ὑπῆρξεν ἡ ἀφρονότερα ἀλλὰ και ἡ μᾶλλον εὐγλωττος συνηγορία τῆς ἐσχάτης εἰκοσιπενταετηρίδος και τῶν ἀλμάτων αὐτὰ, ἐν τῷ δρόμῳ τῆς σκοπίμου ὕλικῆς ἐργασίας, ἐπετέλεσεν ὁ τόπος. Εἰς τοὺς συζητούντας περὶ τοῦ πρῶτον εἶναι τὸ πρῶτον ἔθνος τῆς Ἀνατολῆς δυνάμεθα ἀποτήτως ν’ ἀπαντήσωμεν οἱ Ἕλληνες· ἔλθετε, κύριοι, να ἴδῃτε τὴν ἐκθεσὶν μας και ἀν εἰσθε δίκαιοι θὰ ὁμολογήσῃτε ἀνυποκρίτως πᾶσαν εἶναι τὸ πρῶτον